

DE REDUIR EL SENSELLARISME A LA MEITAT, A ERADICAR-LO.



Lliçons d'unes jornades d'intercanvi
internacionals a la Y Foundation, Finlàndia



Y-SÄÄTIÖ



PREFACI



Juha Kaakinen, CEO, Y Foundation

L'any 2015 va ser un any de celebració per a tothom a la Y Foundation. Vam celebrar el nostre 30è aniversari i la Y Foundation va rebre dos reconeixements internacionals pel seu treball: al mes d'abril, el Premi Mundial de l'Hàbitat; i al desembre, el Premi Societat Civil del Comitè Econòmic i Social Europeu. Com a reconeixement global, el Premi Mundial de l'Hàbitat va ser especialment significatiu per a tots nosaltres, no sols el premi en si mateix sinó també el procés d'avaluació i les jornades d'intercanvi. El procés complet, facilitat per la Building and Social Housing Foundation (BSHF), ens va brindar una nova perspectiva i un sentit de la proporció més concret en la nostra lluita contra el sensellarisme. També ens va brindar una xarxa amb col·legues de tot el món que esperem que tinguí una llarga durada.

Amb la crisi de refugiats, estem afrontant nous reptes en la nostra missió d'acabar amb el sensellarisme. Pel fet que acabar amb el sensellarisme generalment és considerat una fita inabastable, no tenim cap raó per presumir, existeix la necessitat constant de definir noves fites més demandants. Acabar amb el sensellarisme és una qüestió de drets humans bàsics i també un repte realista. És possible si ho treballem tots junts.

Per reunir a persones amb una mentalitat similar davant aquest objectiu comú, necessitem iniciatives agosarades com, per exemple, l'European End Street Homelessness Campaign (Campanya europea per acabar amb el sensellarisme).



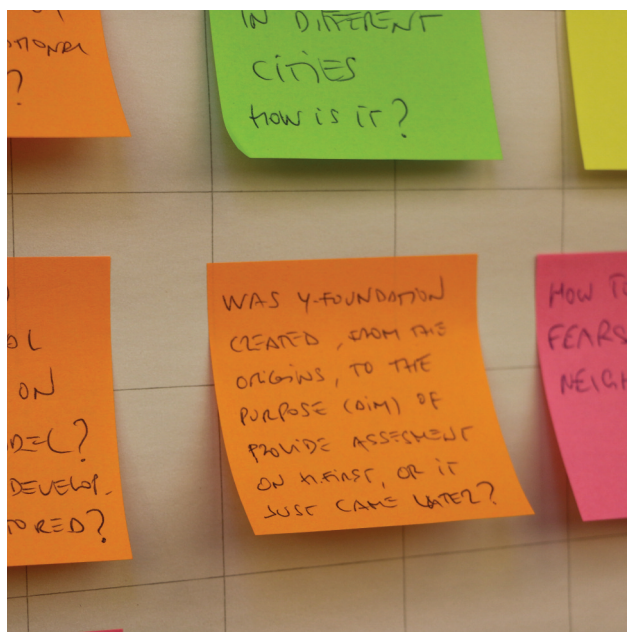
1. INTRODUCCIÓ

El ràpid augment del sensellarisme, que és evident en la major part d'Europa, hauria de ser un motiu de preocupació. Un informe recent de Housing Europe suggereix que "el nombre de persones que experimenten el sensellarisme ha augmentat en tots els països (de la UE) analitzats, excepte Finlàndia". Sense acció, un creixent nombre de persones morirà als carrers o veurà severament disminuïdes les seves possibilitats de vida.

Si desitgem prevenir-ho, podem aprendre d'aquells països que estan aconseguint un progrés positiu. El sensellarisme a Finlàndia s'ha reduït a més de la meitat en els últims 25 anys, amb una disminució significativa del sensellarisme cronificat. Aquest informe vol mostrar algunes claus de com s'ha aconseguit.

La Building and Social Housing Foundation (BHSF) ha pres coneixement d'aquest progrés extraordinari a través dels seus Premis Mundials de l'Hàbitat. Aquest programa de premis ens ajuda a identificar programes i projectes d'habitatge altament efectius.

El 2014 el premi va ser entregat a la Y Foundation, una empresa social finlandesa que va ser central en els esforços per eliminar el sensellarisme cronificat en aquest país. Com a proveïdora d'habitatge de lloguer, l'organització va ser pionera en la implementació d'un enfocament Housing First (veure l'apartat 4 més a baix). Aquest model aposta per proveir un habitatge com a primer pas, i un cop la persona té una llar, se li ofereix suport social per afrontar la resta de situacions.



¹ A Finlàndia, es considera una situació de sensellarisme cronificat quan la persona porta més d'un any vivint al carrer o quan ha patit reiterats episodis de carrer en els últims tres anys.



2. APRENTENT DE FINLÀNDIA



El 2015, la BSHF va facilitar que professionals de l'habitatge de diferents llocs d'Europa poguessin aprendre de la Y Foundation, a través d'unes jornades d'intercanvi. Els participants, provinents de la República Txeca, Dinamarca, França, el Regne Unit i Espanya, van treballar en la identificació de polítiques i pràctiques que fossin transferibles al seu país o ciutat.

Els involucrats són part d'una iniciativa més àmplia que està sent desenvolupada per la BSHF. La Campanya europea per acabar amb el sensellarisme és un moviment de ciutats europees que intenta ajudar la major quantitat de gent possible a sortir dels carrers. A través de presentacions, visites al terreny i treball en grup, les jornades d'intercanvi van ser una oportunitat per aprendre sobre com la Y Foundation i les entitats associades han aconseguit un progrés tan significatiu en la reducció dels sensellarisme.

Durant les jornades d'intercanvi es va explicar com la coordinació entre el govern i les entitats socials ha permès reduir dràsticament el sensellarisme cronificat.



3. QUÈ ES VA ACONSEGUIR A FINLÀNDIA?

Gràfic de reducció del sensellarisme: de 18.000 persones sense llar l'any 1987 a 6.785 (7.898 quan s'inclouen famílies) l'any 2015.

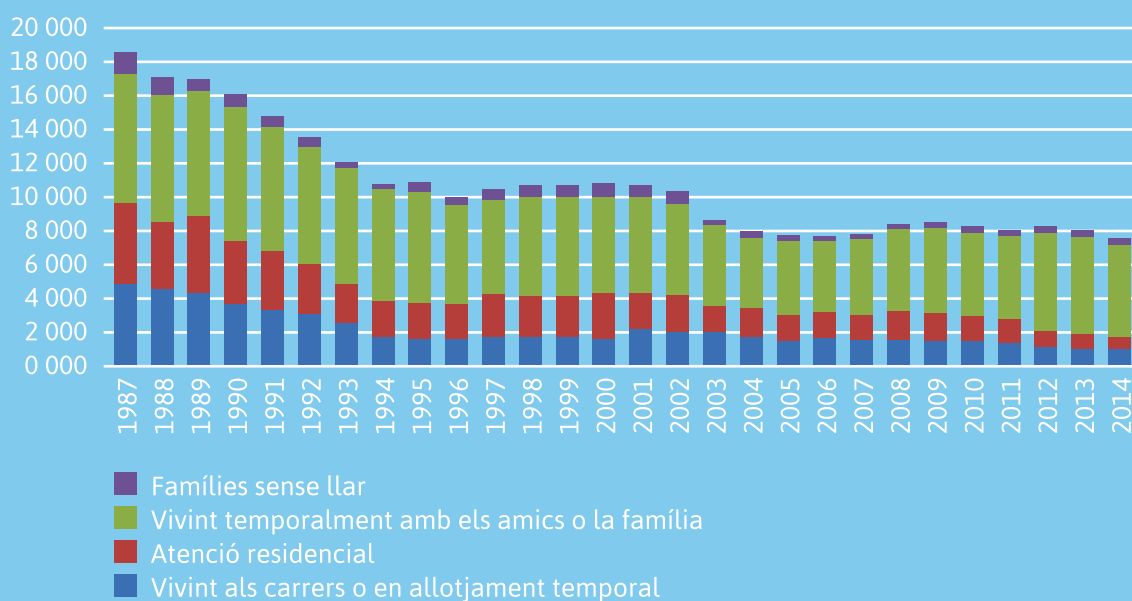


Figura 1. Nombre de persones sense llar en el període 1987-2014

El nombre de persones dormint als carrers o en allotjament temporal va disminuir de 4.200 el 1987 a 766 el 2015



67,6

milions d'euros es van dedicar a crear 1.724 noves unitats d'habitatge per afrontar el sensellarisme

Reducció del sensellarisme cronificat des del 2008



1.350 casos menys de sensellarisme cronificat des de 2008



Els serveis d'assessorament en l'habitatge estan prevenint més de 200 desnonaments cada any



4. . COM ES VA ACONSEGUIR AIXÒ?

Compromís del govern

Entre les dècades del 1990 i 2000, el sensellarisme a Finlàndia es va reduir significativament en línies generals. Malgrat això, el nombre de persones que portaven més d'un any al carrer o havien experimentat molts episodis de carrer no estava disminuint a un ritme similar. Els responsables polítics i professionals de l'àmbit social van explorar intervencions alternatives per ajudar les persones que estaven en situació cronificada i que, amb molta freqüència, tenien problemes de salut mental i abús de substàncies².

El 2008 el govern finlandès va introduir PAAVO I, un programa destinat a reduir a la meitat el sensellarisme en deu ciutats pel 2011. Amb una inversió de 35 milions d'euros, el programa es plantejava crear 1.250 nous pisos per a persones sense llar i, al mateix temps, millorar els serveis de prevenció i suport.

Una de les millores més grans de PAAVO I va ser el seu enfocament radical per convertir albergs per a persones sense llar en pisos de Housing First, oferint habitatge estable i un compromís de suport continuat. Aquest gir en la forma de proveir habitatge es va aconseguir a través d'enfocar el finançament del govern per reconfigurar físicament els albergs existents. Un exemple d'aquesta conversió és el servei Alppikatu Housing First a la ciutat d'Hèlsinki, un antic refugi d'emergència amb més de 500 llits que es va reformar per construir-hi 80 apartaments que segueixen el model Housing First.

El 2011 va quedar clar que, malgrat les disminucions, no s'arribaria a la fita de reduir a la meitat el sensellarisme cronificat. El 2012, el govern va introduir PAAVO II, establint l'ambiciosa fita d'eliminar el sensellarisme cronificat. Es va canviar la focalització cap a augmentar la inversió en serveis preventius i un ús més eficient de l'habitatge social. PAAVO II va ampliar el suport a les persones que vivien en habitatge dispers, juntament amb serveis d'assessorament en l'habitatge per prevenir situacions de sensellarisme.

Mitjançant els dos programes PAAVO, es van contractar 350 nous treballadors per proporcionar suport social a les persones en situació de sensellarisme i es van crear nous serveis d'assessorament en habitatge que han ajudat a prevenir més de 200 desnonaments cada any³.

² Tainio and Fredriksson (2009) The Finnish Homelessness Strategy: From a 'Staircase' Model to a 'Housing First' Approach to Tackling Long-Term Homelessness. <http://www.feantsaresearch.org/IMG/pdf/feantsa-ejk2009-evaluation-1.pdf>. ³ Pleace et al (2015) – The Finnish Homelessness Strategy: An International Review. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153258/YMra_3en_2015.pdf?sequence



Creant oferta d'habitatges i serveis de suport

La Y Foundation és una empresa proveïdora d'habitatge sense ànim de lucre que el 2015 posseïa al voltant de 6.700 pisos i operava en 53 ciutats finlandeses. La missió de l'organització és fomentar la salut i el benestar de la gent a través de proporcionar habitatge de lloguer i serveis assequibles i de bona qualitat. La Y Foundation treballa en estreta col·laboració amb els municipis i les entitats socials que ofereixen serveis i atenen a les persones quan ho necessiten.

La Y Foundation ha tingut un rol central en la reducció del sensellarisme a Finlàndia. A través de l'adquisició d'habitatges de lloguer privat, i a través de construir nous allotjaments de lloguer social, l'organització ha incrementat significativament el seu parc d'habitatges. Entre 1996 i 2013 la Y Foundation va augmentar de 3.200 a 6.500 el nombre de propietats que posseïa. Aquests pisos s'han destinat a l'allotjament de persones sense llar.

La font principal d'ingressos de la Y Foundation prové dels lloguers. També rep fons de l'associació finlandesa de màquines escurabutxaques, RAY, de fins al 50% del preu de compra de l'habitatge social. El centre de desenvolupament i finançament per a l'habitatge de Finlàndia, ARA, proporciona fins al 50% dels costos de construcció i remodelació de l'habitatge social. La fundació també utilitza bancs i altres préstecs per adquirir habitatge existent i construir nous pisos. Els ingressos dels lloguers són utilitzats per cobrir costos d'operació de l'organització, repagament de préstecs i manteniment d'habitatges. L'excedent és utilitzat com a inversió per la compra de noves propietats. El 2013, va invertir 12,7 milions d'euros en la compra i construcció de noves propietats. El preu dels lloguers es manté per sota dels preus de mercat per mantenir-los assequibles i són monitoritzats per mitjà d'enquestes de mercat.

La fita central de l'organització és moure la gent cap a la seva independència. La Y Foundation s'ha proposat un repte: aconseguir que dos terços dels seus llogaters visquin de forma independent abans de 2020, sense la necessitat de rebre suport social. Per a fer-ho possible, cal innovació real en la forma en què s'ofereixen els serveis i el suport a les persones.



4. COM ES VA ACONSEGUIR AIXÒ?

Utilitzant una focalització d'Habitatge Primer

Des dels anys 80, la focalització per enfrontar-se al sensellarisme a Finlàndia ha experimentat canvis significatius. Hi ha hagut un gir des d'un enfocament centrat en l'allotjament temporal, on la gent "escala" fins a aconseguir un habitatge estable, cap a un enfocament on l'habitatge es proporciona com un primer pas, posant la persona en el centre. En la declaració del llançament del programa PAAVO I, el govern finlandès va anunciar un canvi d'enfocament:

'les solucions per als problemes socials i de salut no poden ser una condició per organitzar l'allotjament.... l'allotjament és un requisit que també permet resoldre altres problemes de les persones que han patit sensellarisme'.



Als Estats Units han sorgit filosofies similars, principalment la del Housing First. Els legisladors i professionals de Finlàndia han definit la seva pròpia versió del Housing First, que segueix els següents principis ⁴:

- Proveir allotjament segur i permanent amb un acord de lloguer.
- Reduir l'ús d'albergs convencionals i convertir-los en habitatges de lloguer amb suport social.
- Prevenir els desnonaments a través de serveis d'assessorament en l'habitatge i suport financer.
- Desenvolupar plans de rehabilitació personal i serveis.
- Oferir orientació en l'ús dels serveis normalitzats de benestar social i salut.
- Encoratjar l'acció civil: major iniciativa, suport de *peers* i construcció de comunitats.

Aquesta sèrie de principis han estat al cor dels programes de finançament del govern, dels canvis en la legislació relacionada amb l'ús dels fons públics i del desenvolupament de pràctiques professionals d'aquells que donen suport a les persones sense llar. Això, en part, explica com aquests principis de Housing First s'han encastrat en la focalització particular de Finlàndia per afrontar el sensellarisme.

⁴ Tainio and Fredriksson (2009) The Finnish Homelessness Strategy: From a 'Staircase' Model to a 'Housing First' Approach to Tackling Long-Term Homelessness. <http://www.feantsaresearch.org/IMG/pdf/feantsa-ejh2009-evaluation-1.pdf>

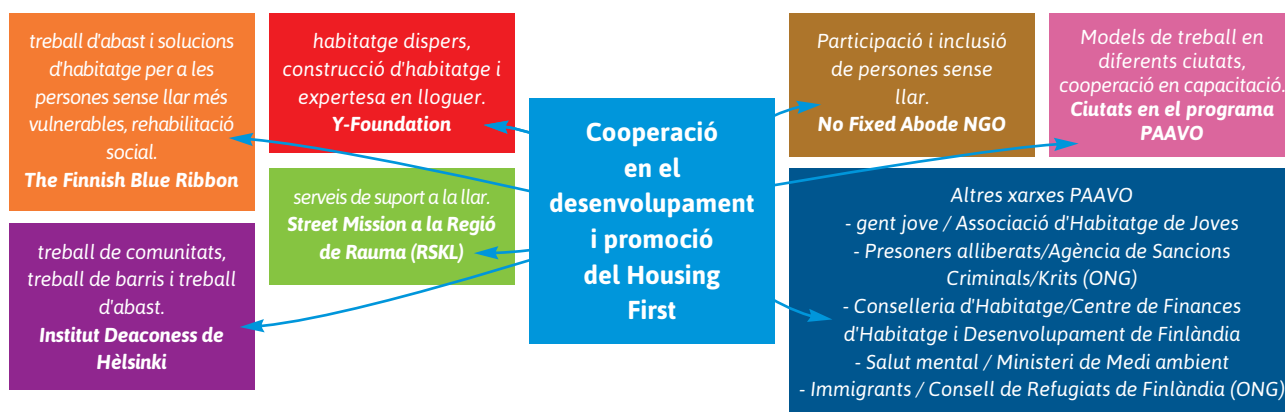


Maximitzant la coordinació

La coordinació entre diversos agents és un dels èxits de Finlàndia. Alguns mecanismes han demostrat ser decisius per fer possible aquesta coordinació. La definició de fites nacionals ambicioses per reduir a la meitat, i després acabar amb el sensellarisme cronificat, han servit per donar una direcció a l'esforç col·lectiu. La creació dels programes PAAVO ha permès als municipis i a les entitats socials coordinar els seus esforços en l'augment de l'oferta d'habitatge i en el desenvolupament de nous serveis de suport social. Els acords escrits, desenvolupats com a part dels programes PAAVO -els quals van ser signats per cada ciutat participant- han ajudat a establir les prioritats locals i alinear les accions amb les fites nacionals.

A més, s'han desenvolupat iniciatives per ajudar a municipis i entitats socials a col·laborar d'una forma més propera. El projecte Networking for Development (Contactes per al Desenvolupament), gestionat per la Y Foundation, ha portat a la creació d'una definició compartida de Housing First, ha ajudat a desenvolupar capacitació i cercles d'estudi, també a comissionar avaluacions i investigació, i ha fomentat el desenvolupament de models experimentals i pràctiques per ser testades. A través de les nostres jornades d'intercanvi, vam aprendre com els municipis i les entitats socials que treballen en l'àmbit del sensellarisme han utilitzat el projecte per tal de maximitzar la cooperació. El diagrama de sota ens mostra com organitzacions de diferents àmbits s'han unit per cooperar en reptes comuns.

El diagrama mostra com organitzacions amb diferents especialitzacions s'han reunit per cooperar en reptes comuns:



En una revisió recent de les focalitzacions per afrontar el sensellarisme en diversos països es va destacar el significat d'aquesta cooperació a Finlàndia. Una característica crítica de la resposta finlandesa ha sigut:

'...el compromís de les parts amb poder i recursos en relació amb el sensellarisme i un enteniment mutu raonable dels mètodes utilitzats per aconseguir resultats...

persones reals i organitzacions reals prenent responsabilitats en el lloc concret i en el moment indicat'⁵

Crear aquestes condicions i recursos no és fàcil. Però l'experiència finlandesa suggereix que si podem construir el nivell de coordinació i compromís que hem vist allà, podem reduir a la meitat i, probablement, acabar amb el sensellarisme en qualsevol lloc.

⁵ Pleace et al (2015) – The Finnish Homelessness Strategy: An International Review.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153258/YMra_3en_2015.pdf?sequence



5. MÉS INFORMACIÓ

Aquest informe vol proporcionar un panorama clau del model finlandès per afrontar el sensellarisme. Per a més informació sobre l'enfocament finlandès del Housing First: www.housingfirst.fi. Al centre de desenvolupament i finançament per a l'habitatge de Finlàndia, ARA, hi trobareu informació estadística més detallada sobre el sensellarisme a Finlàndia i els programes PAAVO. A més, *The Finnish Homelessness Strategy: From a 'Staircase' Model to a 'Housing First' Approach to Tackling Long-Term Homelessness* proporciona reflexions addicionals sobre el desenvolupament dels programes del govern i el model finlandès de Housing First.

6. A PROPÒSIT DE

La BSHF

La Building and Social Housing Foundation (BSHF) va ser establerta el 1976 com una organització independent de recerca per promoure el desenvolupament sostenible i la innovació en habitatge mitjançant la recerca col·laborativa i la transferència de coneixements.

La BSHF considera que tothom ha de tenir accés a un habitatge de qualitat i està compromesa a promoure polítiques i pràctiques d'habitatge centrades en les persones i responsables amb el medi ambient. Realitzem això a través dels Premis Mundials de l'Hàbitat, Jornades d'Intercanvi Internacionals, consultes intersectorials sobre temes específics relacionats amb l'habitatge, activitats d'associació amb una sèrie d'organitzacions i produint o encarregant publicacions d'investigació allà on s'ha identificat una necessitat o interès específics. Trobes més informació sobre la BSHF a www.bshf.org/es.





La Y Foundation

La Y Foundation és un proveïdor d'habitatge social finlandès sense ànim de lucre establert l'any 1985. Construeix i compra habitatge de lloguer assequible i de bona qualitat. La fundació també afronta el sensellarisme a través de la construcció de xarxes de suport i promovent la recerca i el desenvolupament.

La fundació és propietària d'uns 16.400 apartaments situats en 55 ciutats de tot el país. Una qüestió fonamental és la sostenibilitat: una llar normal, un lloguer normal i serveis de suport si són necessaris. Aquest és l'enfocament finlandès del Housing First. Més informació sobre la Y Foundation: <http://www.ysaatio.fi/in-english/>



Els Premis Mundials de l'Hàbitat

Els Premis Mundials de l'Hàbitat són una competència anual internacional que reconeix projectes d'habitatge que plantegen solucions innovadores i sostenibles a diferents llocs del món, tant al Nord com al Sud.

Els Premis van ser establerts el 1985 per la Building and Social Housing Foundation com a contribució a l'Any Internacional de l'Habitatge per a persones sense Llar de les Nacions Unides. Des de l'inici, el focus ha estat no només en la identificació de bones pràctiques en habitatge sinó també en compartir coneixements i experiències amb altres, perquè puguin transferir-les a les seves pròpies realitats. Cada any s'atorga un premi en efectiu de £10,000 a cadascun dels dos guanyadors. La cerimònia té lloc cada any en un esdeveniment global.

Cada any el lloc web dels Premis Mundials de l'Hàbitat publica detalls dels dos projectes guanyadors i dels projectes finalistes seleccionats pel jurat. Més informació sobre els premis i les jornades d'intercanvi amb *peers* internacionals per visitar projectes guanyadors: www.worldhabitatawards.org/es.





La Campanya Europea per **Acabar amb el Sensellarisme** als Carrers.



L'European End Street Homelessness Campaign (Campanya europea per acabar amb el sensellarisme) és un moviment europeu de ciutats que treballen juntes per allotjar de manera permanent les persones més vulnerables d'Europa i acabar amb el sensellarisme cronificat als carrers per l'any 2020.

La campanya dona suport a ciutats de diferents parts d'Europa en un moviment creixent que cerca guanyar suport públic i mobilitzar a l'acció per acabar amb el sensellarisme als carrers. Està inspirat en l'exitosa campanya de les 100.000 Cases als Estats Units, i d'altres iniciatives europees com les descrites en aquest informe. Aquesta campanya europea es desenvolupa de forma conjunta per la BSHF i FEANTSA i segueix els següents principis:

1. Habitatge Primer: Assegurar-se que les persones sense llar estiguin allotjades en habitatge permanent, segur, apropiat i assequible amb el suport necessari per mantenir-lo.

2. Saber qui està allà a fora: Arribar a conèixer cada persona sense llar pel seu nom a través d'anar als carrers a trobar-los i avaluar les seves necessitats.

3. Seguiment del nostre progrés: Recollir de manera regular dades específiques de cada persona per monitoritzar el progrés del repte d'acabar amb el sensellarisme.

4. Millorar sistemes locals: Construir habitatges coordinats i sistemes de suport que siguin fàcils de gestionar mentre es destinen els recursos de manera ràpida i eficient a les persones que més ho necessiten.

5. Enfocats fermament en la nostra missió:

No importa a qui es reconeix o a qui es culpa. Només estem interessats en assolir l'objectiu d'acabar amb el sensellarisme.

Per a més informació sobre la campanya, escriu-nos a bshf@bshf.org. Per a més informació, visita'ns a www.bshf.org/es.